ENTOMOLOGISKA FÖRENINGENS I STOCKHOLM SAMMANTRÄDE Å HOTEL PHŒNIX

DEN 24 SEPTEMBER 1898.

Vid början af det talrikt besökta sammanträdet meddelade ordföranden, prof. AURIVILLIUS, att Föreningen fått såsom gåfvor emottaga, dels litteratur från sina hedersledamöter miss E. ORMEROD i England och prof. A. S. PACKARD i Förenta Staterna, dels tillika med Riksmusei entom. afdelning en samling skalbaggar af f. d. folkskoleinspektören S. G. M. STRÖHM.

Ordföranden meddelade vidare, att följande af Föreningens ledamöter hade sedan sista sammankomsten aflidit: statsrådet, prof. E. J. BONSDORFF, Finland, konservatorn vid Lunds universitets zoologiska museum C. D. E. ROTH, kammarjunkaren, frih. G. C. U. CEDERSTRÖM, Lillängsdal på Ingarö samt ingeniör ANTON BOLINDER och doktor HJ. AGNÉR, Stockholm. I Föreningen hade under samma tid invalts hofrättsnotarien ERNST AGNÉR, Växiö, assistenten vid entomologiska afdelningen i Förenta Staternas åkerbruksdepartement AUG. BUSCK, Washington D. C., cand. mag. WILL. LUNDBECK, Köpenhamn, lektorn doktor E. G. HENNING, Ultuna och jägmästaren ELIS NILSSON, Stockholm. De båda sistnämnda voro närvarande och hälsades af ordföranden välkomna.

Aftonens alla tre föredrag behandlade insekter, som äro af stor ekonomisk betydelse, antingen för våra husdjur, för åkerbruket eller för skogshushållningen.

Det första föredraget hölls af adjunkten vid veterinärinstitutet, fil. kand. A. BERGMAN, och rörde sig om »*Oestriderna och*

deras ekonomiska betydelse». Föredraganden redogjorde i första hand för styngflugornas biologi — för äggläggningen, äggens och larvernas utveckling och förekomst, de sjukdomar och skador, som larverna förorsaka, samt botemedlen däremot. Ur det innehållsrika föredraget må i detalj blott nämnas, hurusom icke blott olika släkten såsom larver uppehålla sig i skilda organ hos värddjuren, utan ock olika arters larver af t. ex. släktet *Gastrophilus* välja bestämdt skilda platser i hästmagen. Den omständigheten, att man af släktet *Hypoderma*, hvartill vårt vanliga nötstyng hör, ej sett ägg utanpå värddjuren, och att dess larver äro föga kända i deras yngsta utvecklingsstadium, har t. o. m. gifvit anledning till en vågad teori om, att äfven dessa styngflugors ägg skulle komma in genom kreaturens mun, från svalget och matstrupen vandra in i ryggradskanalen genom kotöppningarna och därifrån slutligen ut, för att uppnå full storlek i de kekanta »bromskulorna» i huden. Om också denna teori svårligen vore hållbar, så är det dock ett faktum, att yngre larver ofta i utlandets slakthus, och äfven en gång i vårt land, blifvit funna invid värddjurens ryggmärg.

Föredraganden hade haft rikliga tillfällen att — bland andra arters — studera utvecklingen af den hos renen förekommande *Cephenomyia trompe*, men en art af samma släkte, hvilken finnes hos älgen, vore ej känd från vårt land. En uppmaning ställdes till våra jägare och skogstjänstemän, att gifva akt på denna äfven som andra styngflugor, hvilkas larver i Sverige kunde komma att träffas hos älg, rådjur eller hjortar.

Föredraget illustrerades genom synnerligen prydliga och instruktiva preparat och fotografier.

I den nyssnämnda uppmaningen instämde prof. AURIVILLIUS, som yttrade sig i sammanhang med adjunkten BERGMANS föredrag.

Andra föredraget för aftonen hölls af doktor Y. SJÖSTEDT och handlade »*Om en ny skadeinsekt på Gotland*».

Man hade först gissat, att det var kornflugan, som åstadkommit de skador på Gotland, hvilka föredraganden den 3 sept. kom till Hemse socken för att undersöka. Säden var då redan bärgad på de angripna fälten, men skadeinsekten anträffades i stor mängd på stubben nere vid stråens bas och befanns utgöra den från större delen af kontinenten och England kända mygg-

arten *Cecidomyia destructor* SAY. I Nordamerika, där arten benämnes »Hessian fly», har densamma uppträdt synnerligen talrikt och vidt utbredd samt förorsakat mycket stor skada, synnerligast på hvete.

Vid d:r SJÖSTEDTS besök på Gotland befann sig insekten i förpuppstadiet. Hälften till $^3/_4$, ja, på ett inskränkt område, efter noggrann undersökning t. o. m. 84 proc. af stråen visade sig angripna, ofta afvissnade nere emot rothalsen och nedfallna liksom efter en hagelskada. Ju fetare och kraftigare jordmånen var, dess mindre skada hade myggan åstadkommit. Fastän hon ej förut varit känd från Sverige, måste hon dock funnits tämligen länge på Gotland. I Norge observerades hon först omkring 1890. Där, liksom i England, har endast en generation kunnat iakttagas om året; troligen uppträder också blott en generation af *Cecidomyia destructor* årligen på Gotland. Undersökningar pågingo vid statens entomologiska anstalt för att utröna detta. Därpå beror det nämligen, hvilken årstid man hälst bör vidtaga sina åtgärder, för att söka utrota insekten eller åtminstone för att hålla den i schack. Säkraste medlet härför bestode i nedplöjning af stubben med s. k. albionplog, hvilken verkade på ett djup af åtminstone 14 cm. Undersökningarna vid entomologiska anstalten hade visat, att åtminstone hittills ingen mygga af detta slag hade kunnat arbeta sig upp till jordytan efter utkläckningen, när puppan legat djupare nedmyllad än 6 cm. Denna senare började arbeta sig uppåt; så kläcktes myggan ut, men skedde ej detta tillräckligt nära ytan, nådde insekten aldrig upp med lifvet. Plöjningen borde ske, sedan alla larverna öfvergått till puppor, men innan några myggor börjat utkläckas.

Under det intressanta föredraget förevisade d:r SJÖSTEDT såväl *Cecidomyia destructor* i olika utvecklingsstadier som af densamma angripna och skadade kornstånd.

Jägmästare J. H. WERMELIN inledde därefter genom ett längre, sakrikt anförande: »*Om nunnans härjning i Södermanland*» öfverläggningen öfver denna kanske mest brännande insektfråga, som någonsin förekommit inom vårt land.

Föredraganden hade deltagit i den inspektionsresa, som byråchefen J. O. AF ZELLÉN den 20—25 aug. verkställde till de angripna sörmländska skogstrakterna. Redan i juli konstaterade

prof. LAMPA, att de då uppträdande larverna tillhörde nunnan. Fjärilns hufvudsakliga svärmningstid inträffade just vid tiden för den nämnda inspektionsresan, och en intensiv äggläggning pågick då. Mycket ägg lades äfven på kalätna områden. Safterna funnes fortfarande kvar i träden, där nunnan härjat under sommaren.

Under föregående år, som varit synnerligen gynnsamt för utvecklingen, hade fjäriln åtminstone iakttagits vid Virå. Det helt och hållet eller till hälften kalätna skogsområdet kunde, att döma af hvad man vid tiden för föredraget hade sig bekant, uppskattas till omkring 5,000 hektar, hufvudsakligast på Virå bruks, Stafsjö m. fl. egendomars skogar samt Björkviks och Kila allmänningar. Härjningen hade emellertid ej inskränkt sig blott till Södermanland utan äfven berört norra Östergötland, och det vore fara värdt, att hela den del af vårt land, som brukar uppfattas såsom mellersta Sverige, vore infekterad af nunnan.

Föredraganden redogjorde vidare för hvad man kände om nunnans förekomst hos oss före detta år, för hennes uppträdande utomlands, för åtgärder, som där vidtagits emot henne, och för sådana, som borde kunna komma i fråga att hos oss vidtagas till stäfjandet af skadefjärilns framfart. Att vårt kalla klimat skulle verksamt skydda våra skogar genom att ödelägga nunnans ägg, kunde vi knappast hoppas. Bland medel, som vi hade att tillgripa, sattes larvlimmet — användt på flera sätt — i första hand. Särskildt framhölls vikten af att skydda slutna, ännu oangripna ungskogsbestånd medelst isoleringsbälten, försedda med sammanhängande stänger, bestrukna med en limsträng.

Till slut omnämndes, att Kongl. Domän- och Landtbruksstyrelserna gemensamt beslutat söka statsanslag åt en jägmästare, hvilken skulle på ort och ställe utomlands inhämta noggranna upplysningar om bekämpandet af nunnan och mot hennes härjningar vidtagna åtgärder.

En karta öfver härjningsområdet i Södermanland äfvensom nunnan i olika utvecklingsstadier, några af hennes parasitsteklar med mera förevisades.

I den långa och uttömmande öfverläggning, som uppstod med anledning af jägmästare WERMELINS föredrag, deltogo, förutom föredraganden, generalkonsul J. W. SMITT, lektor ALB.

NILSSON, landtbruksinspektör A. LYTTKENS, byråcheferna J. MEVES och O. AF ZELLÉN, prof. CH. AURIVILLIUS och undertecknad.

Lektor NILSSON meddelade, att 3,000 till 67,000 ägg af nunnan kunnat räknas på hvarje gran, och hade äggen enligt regel lagts till en höjd af 10 till 12 meter uppe på stammen. Fjäriln hade sistförflutna året funnits i hela härjningsområdet. Det vore nog icke alldeles omöjligt, att den inkommit långt bortifrån, t. ex. från Ryssland, men vida sannolikare dock, att den länge funnits i trakten samt nu råkat gynnsamma förhållanden för sin massutveckling. Det enda i stort användbara medlet mot nunnan vore det i inledningsföredraget nämnda larvlimmet, men då larverna i Södermanland visat sig lefva ganska högt upp på granarna, måste de ned för att träffa limringarna eller de med lim bestrukna stängerna i isoleringsbältena. Inträffade ej blåst och regn i tillräcklig grad, vore det mycket lämpligt, att söka drifva ned larverna medelst rök eller uppsprutadt kalkmjöl.

Lektor NILSSON låfvade att framdeles inom Entom. Föreningen återkomma till sina iakttagelser öfver nunnan.

Landtbruksinspektör LYTTKENS framhöll, hurusom det gällde att tillgripa hvarje medel för att söka stäfja de kommande härjningar, man ju högst sannolikt hade att vänta af nunnan, och att man därför också borde göra försök med öfversprutningar, t. ex. med kejsargrönt i vatten. I Amerika hade man ju nått tillfredsställande resultat gentemot insekthärjningar i trädgårdar genom att spruta detta ämne eller vätskor af flera slag öfver träden, dymedelst dödande insekterna, antingen direkt eller genom att förgifta deras näring. Åtminstone syntes försök böra göras med öfversprutningar till skydd för unga skogsbestånd.

Byråchefen MEVES ansåg, att man redan nu från utlandet hade tillräcklig erfarenhet beträffande nunnans bekämpande, och att det nu gällde att koncentrera sig på de mest verksamma medlen. Jämte larvlimmet och isoleringen skulle möjligen inympandet på unga larver af de baciller, hvilka förorsaka »larvpesten», kunna komma att visa sig verksamt. Att nunnan nu inkommit från utlandet, vore högst osannolikt. Ett massuppträdande af insekten kunde uppstå från flera skilda »härdar» Så hade byråchefen MEVES t. ex. på ett ställe på Värmdön träffat,

efter utseendet att döma, i trakten kläckta nunnor till sådant antal, att ur denna härd stora massor skulle kunnat uppstå under gynnsamma förhållanden. En härd funnes sannolikt någonstädes norr om Stockholm, därifrån de ganska talrika nunnor stammat, hvilka träffats vid ett af de mot norr fritt liggande stora husen (n:o 54) längst öster ut vid Karlavägen. Herr RUDOLPHI hade i trakten af Ladugårdsgärdet träffat nunnan för tre år tillbaka.

Byråchefen AF ZELLÉN höll för osannolikt, att man kunde nå något egentligt resultat genom inympning af baciller eller bakterier. Sättet hade ej utomlands medfört åsyftad verkan. Man kände ej häller verkliga orsaken till den s. k. »Wipfelseuche», vid hvars uppträdande nunnelarverna massvis begifva sig upp i trädtopparna och där dö. Liksom inledaren och föregående talare satte byråchefen AF ZELLÉN största förhoppningen till larvlimmet, isoleringsbälten samt rökning och spridning af kalkmjöl för att drifva ned larverna under deras ungdom, då de, såsom jägmästare WERMELIN påpekat, kunna spinna sig ned medelst trådar. Han ville ej alldeles förkasta öfversprutning med vissa vätskor; för en del ungskogsbestånd t. ex. kunde detta förfaringssätt möjligen blifva lämpligt.

Fullt verksamma medel mot nunnan saknades visserligen ännu, men allt, hvad göras kunde, måste tillgripas.

Prof. AURIVILLIUS framhöll, att det just vore de nämnda härdarna, som borde angripas, innan nunnan hunnit få för stor spridning. På sådana inskränktare områden kunde radikalare medel tillgripas. Härför torde kanske dock särskilda lagstiftningsåtgärder blifva af nöden.

Byråchefen AF ZELLÉN trodde, att det skulle komma att möta svårigheter att få sådan lagstiftning till stånd. Med anledning häraf påpekade byråchefen MEVES, att lagar, riktade mot insekthärjningar funnes i Belgien och i Förenta Staterna. Ett uttalande för nyttan eller nödvändigheten af sådan lagstiftning äfven hos oss kunde vara mycket önskvärdt — för den händelse det skulle komma att visa sig omöjligt att kunna åstadkomma enskilda uppgörelser.

Landtbruksinspektör LYTTKENS påpekade slutligen, hurusom i vår riksdag förslag en gång väckts af prof. V. B. WITTROCK

om lag till förhindrande af ogräs-spridning. De nämnda lagstadgandena beträffande insekthärjningar borde ju vara fullt lika viktiga.

Först omkring kl. 10 e. m. afslutades föreningens sammankomst.

Filip Trybom.

En liten historia. Omkring år 1889 fann herr I. B. ERICSON i Mölndal en skalbagge, hvilken han examinerade till *Monotoma quadrifoveolata* AUBÉ. Emellertid, ej fullt säker på sin sak, sände han den till C. G. THOMSON i Lund, hvilken återsände den samma med påstående, att det ej alls vore någon *Monotoma*, utan ett helt annat djur; men som den enligt uppgift var tagen i en kvarn, var den antagligen ej inhemsk svensk, utan en importerad främling och med anledning häraf brydde han sig ej vidare om den.

ERICSON, som sålunda fortfarande var i okunnighet om hvad det kunde vara för art, sände den till en entomolog i Tyskland, hvarifrån den återkom bestämd till *Cathartus advena* WALTL, sålunda en för Sverige ny art. Härom underrättades undertecknad, som då höll på att arbeta på sin *Catalogus Coleopterorum*, i hvilken fyndorten med ERICSONS namn infördes.

Flera år efteråt kom emellertid en ny underrättelse från den tyska entomologen, att djuret vore orätt bestämdt efter ett ex. i hans hufvudsamling, som han nu fått genomsedd och rättad. Härom underrättades jag nu genast af ERICSON, men min *Catalogus* var nu färdigtryckt, och saken stod ej att rätta förr än i ett blifvande tillägg. *Cathartus advena* var emellertid ej mera en svensk art.

En af de första dagarna af oktober förlidet år (1897) refs invid Mölndal ett gammalt svinhus. ERICSON, alltid påpasslig, skyndade dit för att leta efter skalbaggar. Döm om hans förvåning, då han vid hemkomsten började examinera hvad han tagit och nu fann, att han verkligen fått fatt på den verkliga *Cathartus advena*.

Det egendomliga har sålunda inträffat, att den i min *Catalogus* införda *Cathartus*-arten efter bokens utgifvande på så sätt varit struken ur svenska faunan och sedan återfunnen, hvadan uppgiften i *Catalogus* sålunda fortfarande är fullt riktig.

Göteborg i februari 1898.

Claes Grill.
